

V Ý S L E D K Y EPIDEMIOLOGICKÝCH PRIESKUMOV STOMATOLOGICKÉHO ZDRAVIA V ČSLA

Časť IV: Stav chrupu vojakov základnej služby cigánskeho pôvodu

Plk. MUDr. Miroslav VLČEK

Stomatologické oddelenie Vojenskej nemocnice v Bratislave

Úvod

V predošlých prácach som vykonal niekoľko epidemiologických prieskumov, v ktorých som zisťoval epidemiológiu zubného kazu u brancov, vojakov základnej služby, vojakov z povolania, občianskych pracovníkov vojenskej správy, žiakov Vojenského gymnázia a žiakov Strednej ekonomickej školy. V tejto práci som chcel zistiť stav chrupu u vojakov základnej služby cigánskeho pôvodu, nakoľko je známe, že sa u nich vyskytuje veľmi nízka kazivosť chrupu a porovnať ich s rovnakou kontrolnou skupinou vojakov základnej služby necigánskeho pôvodu a zistiť eventuálne príčiny nízkej kazivosti u vojakov cigánskeho pôvodu.

Materiál a metóda

Mali sme možnosť vyšetriť u jedného útvaru stav chrupu u 100 vojakov základnej služby cigánskeho pôvodu vo veku 19—23 rokov a porovnať ho s rovnakou vekovou skupinou vojakov necigánskeho pôvodu. Vyšetrenie prevádzal k tomuto účelu inštruovaný lekár nášho oddelenia. Dutina ústna bola vyšetrovaná bežnými vyšetrovacími nástrojmi bez použitia röntgenu. Zisťovali sme počet kazov a ich lokalitu, počet extrakcií, počet zubov určených k extrakcii, prítomnosť tretích molárov, stav marginálnej gingívy a prítomnosť zubného kameňa. Klinické vyšetrenia boli dopĺňované základnými údajmi z rodinnej a osobnej anamnézy pacientov a dotazovali sme sa aj na ich hygienické návyky.

Vyšetrovaných vojakov sme s otázkami vopred oboznámili a potom sme previedli s nimi anonýmnu anketu formou dotazníka. Do dotazníka sme zahrnuli 10 otázok, ktoré boli štatisticky spracované:

1. Vek?
2. Chodíte pravidelne na prehliadky chrupu?
3. Kedy ste navštívili prvýkrát zubného lekára (v koľkých rokoch)?
4. Koľkokrát ste boli doteraz u zubného lekára?
5. Čistíte si pravidelne zuby?
6. Pred vojenskou základnou službou ste v strave dávali prednosť:
 - a) mäsu a mäsovým výrobkom
 - b) mlieku a mliečnym výrobkom
 - c) sladkostiam
7. Ktorú zubnú pastu najčastejšie používate?
 - a) Fluóru

- b) Erilex
- c) Poľanu
- d) Perličku
- e) žiadnu

8. Prečo nepoužívate zubnú pastu pri čistení chrupu?

- a) neviem
- b) nepotrebujem
- c) nechce sa mi
- d) nepoznám žiadnu
- e) nemám čas

9. Fajčíte?

10. Myslíte si, že práca zubného lekára pri ošetrovaní Vášho chrupu je:

- a) výborná
- b) dobrá
- c) zlá

Výsledky ankety sme porovnávali s kontrolnou skupinou, ktorú tvorili náhodne vybraní vojaci základnej služby necigánskeho pôvodu vo veku 19—23 rokov.

Výsledky

Vyhodnotenie dotazníkovej ankety u vojakov cigánskeho pôvodu

Počet vojakov základnej služby cigánskeho pôvodu 100. Z toho pochádzalo:

- 73 vojakov z Východoslovenského kraja,
- 27 vojakov zo Západoslovenského kraja.

Po spracovaní dotazníkovej ankety a po vyhodnotení výsledkov sme vyvodili tieto závery: priemerný vek nami spracovaných vojakov cigánskeho pôvodu bol 20,43 rokov, z nich na pravidelné prehliadky chrupu chodí len 19 % z daného počtu, 64 % nechodí pravidelne a 17 % nebolo vôbec nikdy na stomatologickom vyšetrení (graf č. 1).

Prvá návšteva stomatológa sa najčastejšie spája s vekovým obdobím 6—12 rokov, to je 48 %. 9 % dotazovaných získalo prvý kontakt so stomatológom až pri vykonávaní základnej vojenskej služby. V otázke frekvencie návštev stomatologického zariadenia najčastejšia bola návšteva od 0 až 5krát, to predstavuje 60 %. Väčší počet návštev (viac ako 10krát) bol u 11 percent. Zuby si pravidelne čistí 19 % dotazovaných (graf č. 2).

Pred základnou službou v strave dávali prednosť mäsu a mäsovým výrobkom, a to až 70 % dotazovaných, mlieku a mliečnym výrobkom 14 %, sladkostiam 16 % (graf č. 3).

Pri výbere zubnej pasty figurovala najčastejšie zubná pasta Fluóra, ktorej dávalo prednosť

Graf 1

Graf 2

CHODÍTE PRAVIDELNE NA PREHLIADKY CHRUPU?

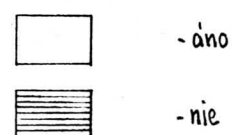
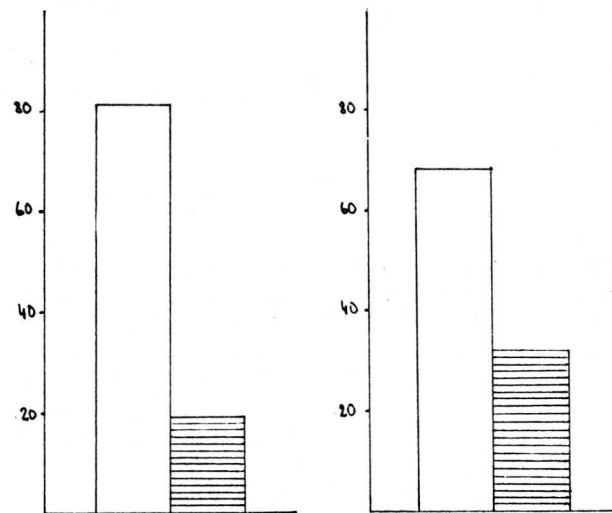
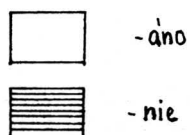
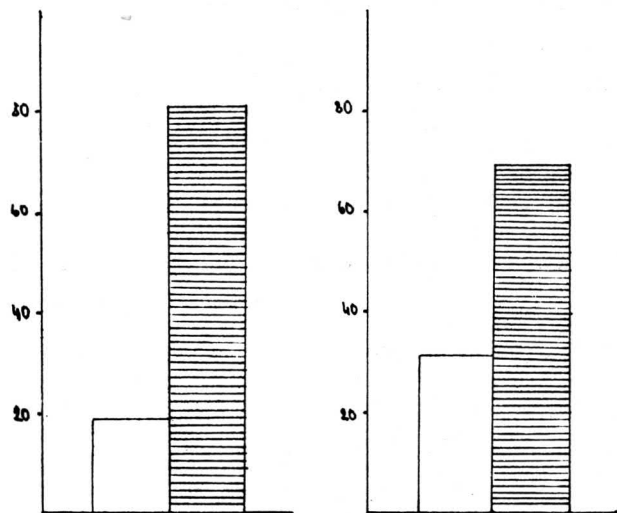
ČISTÍTE SI PRAVIDELNE ZUBY?

vojaci cigánskeho pôvodu

kontrolná skupina

vojaci cigánskeho pôvodu

kontrolná skupina

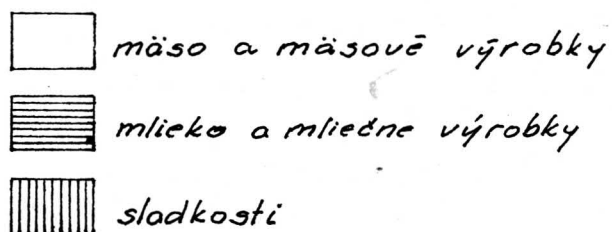
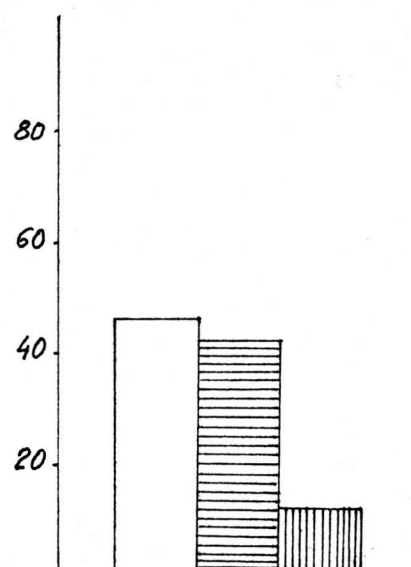
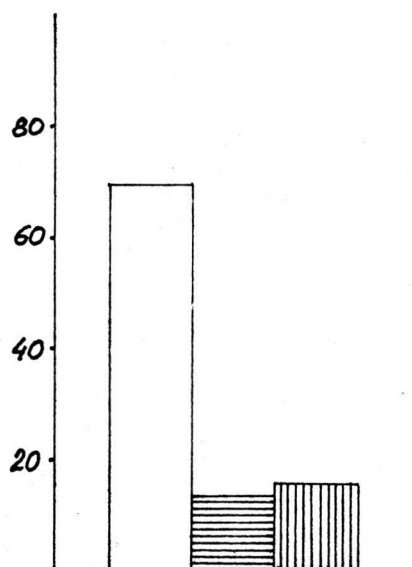

PRED VOJENSKOU ZÁKLADNOU SLUŽBOU STE V STRAVE DÁVALI PREDNOSŤ:

Graf 3

vojaci cigánskeho pôvodu

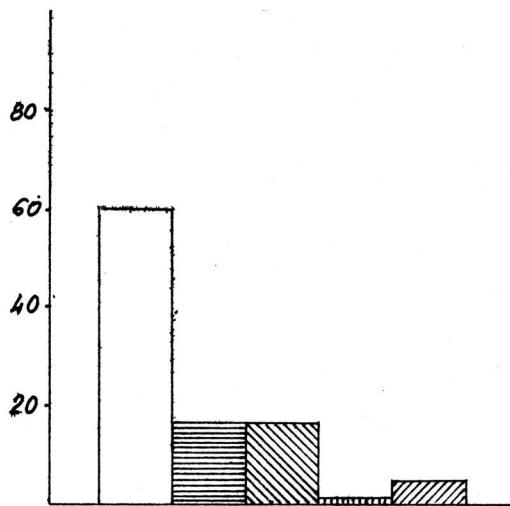
kontrolná skupina

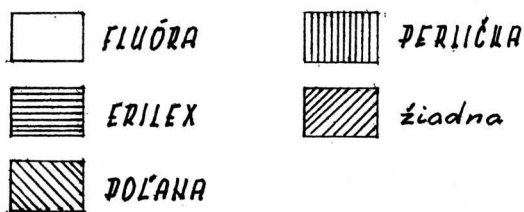
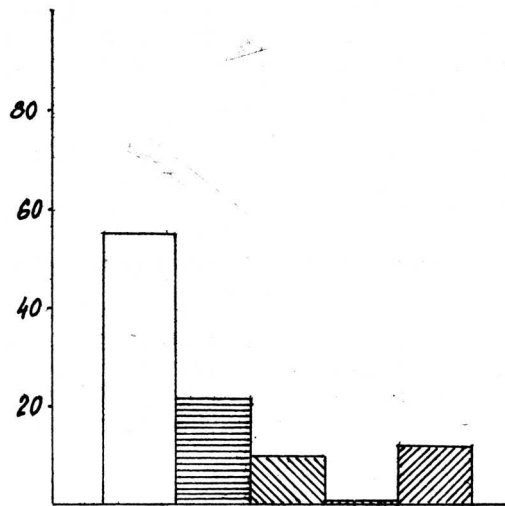
Graf 4

KTORÚ ZUBNÚ PASTU NAJČASTEJŠIE POUŽIVATE?

vojaci cigánskeho pôvodu

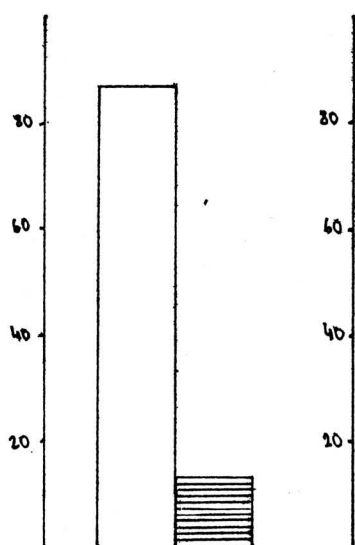
kontrolná skupina

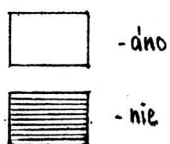
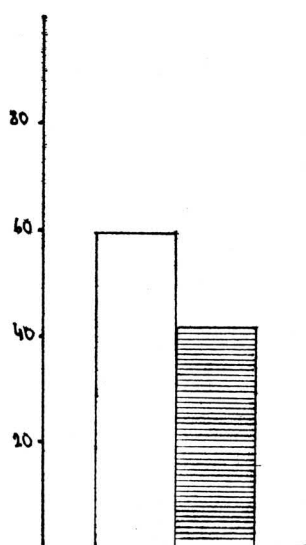
Graf 5

FAJČÍTE?

vojaci cigánskeho pôvodu

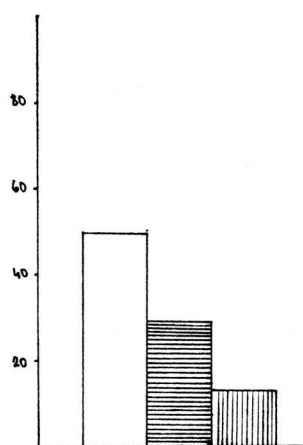
kontrolná skupina

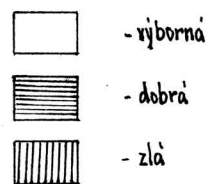
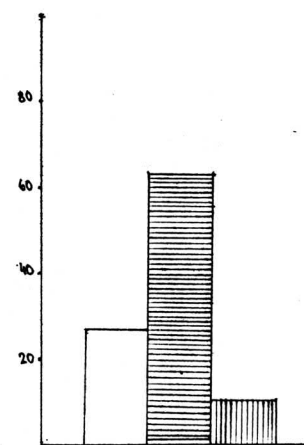
Graf 6

MYSLÍTE SI, ŽE PRÁCA ZUBNÉHO LEKÁRA
PRI OŠETRENÍ VÁŠHO CHRUPU JE:

vojaci cigánskeho pôvodu

kontrolná skupina

až 60 %, Erilex a Poľanu používalo zhodne 17 % dotazovaných a 5 % nepoužívalo žiadnu zubnú pastu (graf č. 4).

Dôvod nepoužívania zubnej pasty nevedelo vysvetliť 16 %, 7 % sa vyjadrilo, že žiadnu zubnú pastu nepotrebuje, 2 % nechce používať pastu a 1 % dotazovaných žiadnu zubnú pastu nepozná. Ohľadne fajčenia bolo 87 % dotazovaných fajčiarmi (graf. č. 5).

Pri odpovediach k vyjadreniu sa o práci vojenských stomatológov pri ošetrovaní ich chrupu sa až 50 % dotazovaných vyjadrilo, že starostlivosť je vynikajúca (graf č. 6).

Výsledky po spracovaní anatomických diagramov

Zo spracovaných výsledkov vidíme, že u vojakov cigánskeho pôvodu vo vekovom období 19—23 rokov boli kazom najčastejšie postihnuté prvé moláre v hornej čeľusti a druhé mo-

láre v dolnej čeľusti, čo potvrdzuje aj index kazivosti KPE.

Zaujímavé je porovnanie kazov v úseku 31 ± 13 , keď v dolnej čeľusti sa nevyskytli ani jediný kaz v tomto úseku a v hornej čeľusti v malom počte.

Pri zameraní sa na tretie moláre dospeli sme k týmto záverom. Celkove bolo prerezaných 257 tretích molárov a neprerezaných 143. Najčastejšie prerezaným tretím molárom bola 48, a to v 77 prípadoch. Najmenej často prerezaným tretím molárom bola 18, a to v 50 prípadoch. Kompletne prerezané tretie moláre 8 ± 8 malo 44 % a neprerezané 8 ± 8 13 %. Najčastejšie prerezanou dvojicou tretích molárov boli 8—8, a to v 37,75 %.

Čo sa extrakcií jednotlivých zubov týka, najčastejšie extrahovanými zubmi boli 6 ± 6 , a to v hornej čeľusti v 11 prípadoch a v dolnej čeľusti v 40 prípadoch. V úseku 4+4 došlo k ex-

Tab. 1

Výsledky dotazníkovej ankety

	Otázky	Vojaci cigánskeho pôvodu			Kontrolná skupina vojakov		
		abs. čís.	priemer	%	abs. čís.	priemer	%
1	Vek	2043	20,43	48,67	2022	20,22	38,71
2	Chodíte pravidelne na prehliadky chrupu? (a – áno, b – nie)	a = 19 b = 81	19 81	0,45 1,93	a = 31 b = 69	31 69	0,59 1,32
3	Kedy ste navštívili prvýkrát zubného lekára? (V koľkých rokoch);	1001	10,01	23,84	770	7,70	14,74
4	Koľkokrát ste boli doteraz u zub. lekára?	536	5,36	12,77	1813	18,13	34,71
5	Čistíte si pravidelne zuby? (a – áno, b – nie);	a = 81 b = 19	81 19	1,93 0,45	a = 68 b = 32	68 32	1,30 0,61
6	Pred vojenskou službou ste v strave dávali prednosť? a – mäsu a mäsovému výrobkom b – mlieku a mliečnym výrobkom c – sladkostiam	a = 70 b = 14 c = 16	70 14 16	1,67 0,33 0,38	a = 46 b = 42 c = 12	46 42 12	0,88 0,80 0,23
7	Ktorú zubnú pastu najčastejšie používate? a – Fluóru b – Erilex c – Poľanu d – Perličku e – žiadnu	a = 60 b = 17 c = 17 d = 1 e = 5	60 17 17 1 5	1,43 0,40 0,40 0,02 0,12	a = 55 b = 22 c = 10 d = 1 e = 12	55 22 10 1 12	1,05 0,42 0,19 0,02 0,23
8	Prečo nepoužívate zubnú pastu pri čistení chrupu? a – neviem b – nepotrebujem c – nechce sa mi d – nepoznám žiadnu e – nemám čas	a = 16 b = 7 c = 2 d = 1 e = 0	16 7 2 1 0	0,38 0,17 0,05 0,02 0	a = 5 b = 5 c = 3 d = 1 e = 4	5 5 3 1 4	0,10 0,10 0,06 0,02 0,08
9	Fajčíte? (a – áno, b – nie)	a = 87 b = 13	87 13	2,07 0,32	a = 59 b = 41	59 41	1,13 0,78
10	Myslíte si, že práca zubného lekára pri ošetrovaní Vášho chrupu je a – výborná b – dobrá c – zlá	a = 50 b = 29 c = 13	50 29 13	1,19 0,69 0,32	a = 27 b = 63 c = 10	27 63 10	0,52 1,22 0,19

Tab. 2. A/B

A – porovnanie počtov kazov, extrakcií, výplní, zubov určených k extrakcii a indexy KPE u zubov v hornej čelusti; B – v dolnej čelusti

Vojaci cigánskeho pôvodu

A	K	E	P	É	I
1 + 1	13	1	0	2	50
2 + 2	12	1	0	5	56,2
3 + 3	3	0	0	1	12,5
4 + 4	8	4	0	7	59,3
5 + 5	19	2	2	7	93,7
6 + 6	79	11	17	17	387,5
7 + 7	71	4	9	1	265,6
8 + 8	14	0	0	0	43,7

B	K	E	P	É	I
1 — 1	0	0	0	0	0
2 — 2	0	0	0	0	0
3 — 3	0	0	0	0	0
4 — 4	8	0	0	0	25
5 — 5	8	3	1	3	46,8
6 — 6	54	40	18	17	403,1
7 — 7	78	13	10	7	337,5
8 — 8	16	2	1	0	59,3

Index KPE pre hor. čelust' I/HČ = 968,5

Index KPE pre dol. čelust' I/DČ = 871,7

Kontrolná skupina vojakov

A	K	E	P	É	I
1 + 1	36	1	25	0	193,7
2 + 2	19	6	32	1	181,2
3 + 3	8	1	6	0	46,8
4 + 4	13	8	28	3	162,4
5 + 5	20	8	36	7	221,8
6 + 6	37	16	88	9	468,7
7 + 7	47	2	49	2	312,5
8 + 8	3	0	3	0	18,7

B	K	E	P	É	I
1 — 1	4	0	1	0	15,6
2 — 2	4	0	0	0	12,5
3 — 3	4	0	0	0	12,5
4 — 4	7	4	3	2	50,0
5 — 5	6	8	29	5	150,0
6 — 6	17	36	100	15	525,0
7 — 7	46	11	72	8	428,1
8 — 8	4	0	4	0	25,0

Index KPE pre hor. čelust' I/HČ = 1605,8

Index KPE pre dol. čelust' I/DČ = 1218,7

Tab. 3

Porovnanie výsledkov medzi základným súborom 100 vojakov cigánskeho pôvodu a kontrolnou skupinou 100 vojakov

		Vojaci cigánskeho pôvodu			Kontrolná skupina vojakov		
		abs. čís.	priemer	%	abs. čís.	priemer	%
1	K – počet kariézných zubov	370	3,7	22,92	262	2,62	16,23
2	P – počet výplní	60	0,60	3,71	439	4,39	27,20
3	E – počet extrakcií	81	0,81	5,02	99	0,99	6,13
4	É – zuby k extrakcii	67	0,67	4,15	48	0,48	2,97
5	Intaktný chrup	1	0,01	0,06	2	0,02	0,13
6	21 + 12	K 30	0,30	1,86	K 65	0,65	4,03
		P 2	0,02	0,13	P 51	0,51	3,16
7	21 — 12	K 0	0,00	0,00	K 8	0,08	0,5
		P 0	0,00	0,00	P 1	0,01	0,06
8	Protetické práce	6	0,06	0,38	22	0,22	1,36

trakciám len ojedinele a v úseku 4—4 nebolo nutné previesť ani jednu extrakciu.

Z parodontologického hľadiska sme zistili u 16 vojakov cigánskeho pôvodu v rôznom roz-

sahu náznaky chronickej katarálnej gingivitídy. Zubný kameň sa vyskytol v 77 prípadoch.

Z protetických prác sme zistili 6 koruniek zo žltého kovu.

Záver

V predloženej práci som chcel preveriť, aký je stav chrupu u vojakov základnej služby cigánskeho pôvodu. Za tým účelom som vyšetril stav chrupu u 100 vojakov cigánskeho pôvodu a kontrolnú skupinu 100 vojakov základnej služby necigánskeho pôvodu. Zistil som, že u príslušníkov tejto etnickej skupiny je stav chrupu vo vekovom období 19–23 rokov v porovnaní s epidemiologickým výskumom, ktorý sme v armáde robili, veľmi dobrý (tabuľka 3).

V celkovom porovnaní, podľa indexu KPE, je kazivosť menšia viac ako o 65 % než u kontrolnej skupiny vojakov necigánskeho pôvodu. Najviditeľnejší rozdiel je u skupiny zubov 31+13, kde výskyt kazu je 3krát nižší a počet výplní 18krát nižší. U skupiny zubov 31–13 je index KPE nulový. Až 44 % vojakov cigánskeho pôvodu vo veku 19–23 rokov malo kompletne pre-rezané tretie moláre. Vyšetrenie bolo doplnené dotazníkovou anketou.

Súhrn

V nadväznosti na svoje predošlé epidemiologické prieskumy som chcel v tejto práci preveriť, aký je stav chrupu u vojakov základnej

služby cigánskeho pôvodu. Epidemiologické štúdie zubného kazu potvrdzujú zistenia, že rôzne skupiny ľudí sa líšia vnímavosťou ku kazu. Zistil som, že u príslušníkov tejto etnickej skupiny kazivosť chrupu v celkovom porovnaní, podľa indexu KPE, je menšia viac ako o 65 % než u kontrolnej skupiny vojakov.

Napriek tomu, že zdravotnícka výchova i vzťah k hygiene dutiny ústnej je u tejto etnickej skupiny nedostačujúci, i pravidelnosť návštev u stomatológa, ako vyplýva z dotazníkovej ankety, je nízka, v základnej službe si pravidelne čistí chrup vyššie percento vojakov cigánskeho pôvodu a aj s prácou vojenského stomatológa vyjadrujú väčšiu spokojnosť, čo svedčí o dobrej zdravotníckej osвете a svedomitom prístupe k práci vojenských stomatológov v armáde.

Literatúra

1. Jurkemik, J.: Výsledky vyšetrenia chrupu u spoluobčanov cigánskeho pôvodu. Prakt. zubní Lék., 27, 1979, č. 6, s. 174–180.
2. Köröczová, E.: Rozbor kazivosti chrupu u detí 6 až 15ročných v Bardejovskom okrese. Prakt. zubní Lék., 25, 1977, č. 8, s. 243–246.
3. Vinická, M. - Střešková, H. - Novák, A.: Stav chrupu posluchačů stomatologického směru lékařské fakulty UJEP v Brně ve školním roce 1974-75. Prakt. zubní Lék., 24, 1976, č. 9, s. 271–276.